

Díky pochopení Ministerstva zemědělství ČR se vyřešily i finanční problémy tisku a slovník byl vydán v nákladu 2000 výtisků. Toto omezené množství však neumožnilo dostatečnou distribuci. Nejschůdnější získání publikace je proto přímá objednávka (Zemědělské nakladatelství Brázda, obchodně propagační oddělení, Václavské náměstí 47, 113 11 Praha 1).

Základní fond hesel tohoto slovníku je i přes určitou dobově omezenou platnost lesnické terminologie a vývoj jazyka trvalý. Měl by proto patřit do základní knihovny každého lesnického odborníka.

Ilija Vyskot

Diverzita vegetácie

Anton Jurko: Ekologické a socioekonomické hodnotenie vegetácie.

Vydavateľstvo Príroda Bratislava, 1990, 195 s., 22 Kčs.

"Ak je pestrosť korením života, potom diverzita musí byť dobrá vec".

Citát anglického ekológa P. Moora, uvedený na 27. s. môžeme považovať za motto publikácie, pretože autor v nej dokázal sprístupniť zložité ekologické súvislosti, a to je dobrá vec. Ani nie tak pre vedcov, ktorí majú preštudované náročné publikácie E. P. DuVigneauda, E. P. Oduma, R. T. Formana, či domácich autorov D. Dykyjovej, K. Kudrnu a ďalších, ako skôr pre odborníkov v nadväznom a aplikovanom výskume, ktorí majú z ekológie len základné vedomosti. Túto publikáciu iste veľmi ocenia aj pracovníci projektovej praxe pri spracúvaní krajinnokoekologických štúdií a projektov.

Kniha má 80 s. textu, na 100 stranách je rozsiahla Tabuľka vlastností a hodnôt

druhov a napokon obsahuje aj register slovenských názvov rodov.

Krátky pohľad na vegetáciu spolu s metodickým základom jej kvantitatívneho hodnotenia tvoria v podstate úvod publikácie, kde autor upozorňuje, že 23 % z asociácií predstavujú synantropné druhy, teda druhy obzvlášť dôležité pre osídľovanie antropicky narušených, resp. zničených stanovišť.

Bioindikačné vlastnosti vegetácie možno charakterizovať pomocou viacerých faktorov. Autor za najdôležitejšie považuje: vlhkosť pôdy, pôdnu reakciu a prítomnosť, resp. absenciu živín v pôde.

Na hodnotenie používa systém ekohodnôt pre jednotlivé faktory vyjadrený ekočísľami.

V štruktúrnych charakteristikách venuje pozornosť štyrom významným kvalitatívnym i kvantitatívnym vlastnostiam. Sú to: životné formy, listové charakteristiky, rozmnožovacie charakteristiky a diverzita vegetácie. Ak by sme posudzovali životné formy vegetácie z hľadiska ich stabilizačných účinkov, treba sledovať relatívny pomer jedno-ročných, dvojročných, trváčich rastlín a drevín ako priemer zo všetkých vegetačných vrstiev. Podrobne sú rozpracované listové charakteristiky (sklon, typ a veľkosť listov, ich konzistencia a trváčnosť), ktoré sa často prejavujú vo vzťahu k vlastnostiam životného prostredia eliminujúco.

Rozmnožovacie charakteristiky, ako sú periodicitá kvitnutia (dôležitá hlavne pre architektov a sadovníkov), rozširovanie diaspor (významné pri zachovaní, obnove alebo rozširovaní taxonomickej diverzity fytozoozonu v krajine), majú teda tiež veľký význam pri riešení problémov ochrany a tvorby krajiny.

Diverzita vegetácie, ako sme spomenuli v úvode, je charakteristika s veľkou výpovednou hodnotou, len musíme poznať jej pravidlá. Musíme poznať napr. následky kosenia, dôsledky negatívnych zásahov do akéhokoľvek porastu a pod., aby sa populácia nevyvíjala nežiadúcim smerom. Jedným z kritérií pre rajonizáciu jednotlivých typov krajiny je práve taxonomická diverzita jednotlivých spoločenstiev, ktorú možno využiť pri projektovaní optimálnej štruktúry krajiny, vzhľadom na jej racionálne využívanie.

Produkčné vlastnosti vegetácie sú v tejto publikácii zúžené na spoločenstvá cievnatých rastlín, pričom najväčšiu pozornosť autor venuje kŕmnemu po-

tenciálu a na jeho vyjadrenie používa "kŕmne ekočísľa". Medonosný a terapeutický potenciál sú dnes v živote ľudskej populácie mimoriadne dôležité, potrebuje ich na ozdravenie telesného i duševného stavu. Škodlivé a jedovaté rastliny, ako aj alergény bude treba v budúcnosti intenzívne študovať aj mapovať a výsledky využiť v krajinnokoekologickom plánovaní.

Vývojové a vedecko-kultúrne hodnotenie vegetácie pozostáva z hodnotenia stupňa hemoróbie (všetkých úmyselných alebo neúmyselných antropických vplyvov), synantropizácie vegetácie i jej chorologickej charakteristiky. Tieto charakteristiky informujú hlavne o rozšírení druhov rastlín vo vzťahu k priestoru a času, ale aj o rozšírení vzhľadom na vplyv človeka, ktorý je prevažne negatívny a synantropné druhy zachraňujú jeho "renomé". Mimoriadnu pozornosť si zasluhuje záchrana genofondu, pričom máme na mysli aj neplodné kamenisté miesta, močiare, kroviny, medze, dôležité pre zachovanie bohatstva.

Všetky spomínané charakteristiky a ich ekologické hodnotenie sú podkladom na stanovenie stability rastlinných spoločenstiev a tým zároveň ekologickej stability krajiny. Určujúce pre stabilitu sú napr. prírodná a prírodnoantropogénna konštantnosť a rezistencia spoločenstiev.

Všetky údaje a spôsoby hodnotenia vegetácie vyúsťujú do kapitoly Významnosť vegetácie z hľadiska hlavných úžitkových funkcií (pôdoochranných, mikroklimatických, melioračných, zdravotno-hygienických, a i.), pričom ich účinnosť možno len pri niektorých objektívne merať, pri iných iba určiť.

Hlavný prínos publikácie vyjadrujú posledné kapitoly Významnosť pre ekológiu krajiny a Významnosť v ochrane prírody, preto netreba už žiadny ďalší komentár.

Rozsiahlu 100-stranovú tabuľku (formou rozpätia indexov, resp. stabilných indexov) možno priamo využiť vo vede, výuke, projektovej i ochranárskej praxi, preto túto publikáciu odporúčame do pozornosti každému zainteresovanému odborníkovi.

Dagmar Sláviková